

Introductie

Differentiatie is geen set van instructiestrategieën, maar een andere manier van denken over lesgeven en leren (Sousa & Tomlinson, 2011).

Differentiatie, differentiëren, omgaan met verschillen; het lijken modeterminen die tegenwoordig op veel aandacht kunnen rekenen. Toch bestaat de aandacht voor het differentiëren in de les al langer: in de jaren tachtig zijn er al boeken verschenen rondom 'differentiatie binnen klassenverband' (bijvoorbeeld: Geerlings & Van der Veen, 1989). Binnen het basisonderwijs is differentiatie inmiddels gemeengoed geworden (Bouwman e.a., 2013). Binnen het voortgezet onderwijs is het differentiëren voor sommige docenten bekend, voor anderen onbekend en voor nog weer anderen een leerpunt.

Toen ik zelf mijn carrière als docente Nederlands op een middelbare school begon, hield ik me niet bezig met het differentiëren in de les. Op mijn opleiding was het nauwelijks een punt van aandacht en op de school waar ik werkte, stond methodegericht werken en toetsen centraal. Bovendien voelde het voor mij — net zoals voor zo veel startende docenten — vooral als overleven in de jungle van een nieuwe school met nieuwe leerlingen en een nieuwe methode.

Mijn blik op lesgeven veranderde toen ik de mogelijkheid kreeg om stage te lopen op een school met projectonderwijs. Het vak Nederlands als zodanig was geïntegreerd in projecten rondom geschiedenis of aardrijkskunde en de focus lag op het zelfstandig en zelfsturend leren door leerlingen. Nog wat later in mijn carrière belandde ik in de inburgering en het NT2-onderwijs. Min of meer gedwongen door de situatie, namelijk verschillende taalniveaus in één groep, was het differentiëren daar wél een item.

Toen ik in 2011 bij CPS startte, kwam er al snel een groeiende vraag vanuit scholen voor voortgezet onderwijs om begeleiding op het gebied van het differentiëren. Inmiddels zes jaar verder, is deze vraag alleen maar gegroeid. Dankzij de inzet van vele docenten is duidelijk geworden dat het differentiëren in de les in het voortgezet onderwijs wél goed mogelijk is en dat het voor docenten én leerlingen positieve effecten heeft.

Het differentiëren in de les begint dan ook, zoals Sousa en Tomlinson in het hierboven genoemde citaat aangeven, bij het willen differentiëren en het denken in mogelijkheden in plaats van het zien van 'beren op de weg'. Wie zich bezighoudt met differentiëren — en ik spreek hierbij ook uit eigen ervaring — ziet ineens overal verschillen en

mogelijkheden en wordt creatiever in het betrekken van leerlingen bij de les en het motiveren van leerlingen en collega's.

Ik wens u toe dat u door het lezen van dit boek veel inspiratie opdoet, waardoor u en uw leerlingen enorm gemotiveerd raken! U werkt immers in één van de mooiste en meest belangrijke sectoren, zoals Nelson Mandela al aangaf:

Education is the most powerful weapon which you can use to change the world
(www.forbes.com).

Dank

Dit boek had niet tot stand kunnen komen zonder de hulp van een groot aantal mensen en die wil ik hierbij graag bedanken:

- Allereerst mijn co-auteur Mirjam van Teeseling, die in korte tijd van een grote hoeveelheid informatie en praktijkvoorbeelden een toegankelijk en aantrekkelijk geschreven boek heeft gemaakt.
- Elleke van den Burg, mijn uitgever, die in de verschillende fasen van het schrijfproces heeft meegelezen en meegedacht.
- Mijn collega's Martie Slooter en Judith Richters, die verschillende onderdelen van het boek van nuttige feedback hebben voorzien.
- De docenten die bereid waren om door middel van dit boek hun praktijkvoorbeelden met u te delen: Petra Oudejans, Yvette Oole, Madeline Hansen, Karin-Ruth Verschuren, Viviane van der Loo, Jacqueline Casagrande, Melek Topal, Angelique van Burgel, Jaap de Vries, Jenny van der Moore, Martine Vlietstra, Hendrien Exel, Richard de Boef, Jessica Bakker, Caroline Vanan, Ilene Petersen, Antoinette Munk en Paul Buurman.
- Carol Ann Tomlinson, bij wie ik de Summer Institute on Academic Diversity in 2016 heb bijgewoond en die mij heeft geïnspireerd met meerdere denkrichtingen en voorbeelden.
- De betrokken leidinggevenden vanuit CPS: Linda van Tuyl, Simone Scholten en Suzan Koning, die het mogelijk hebben gemaakt om dit boek te maken.
- Mijn collega's vanuit CPS met wie ik in verschillende trajecten op scholen heb samengewerkt, waardoor dit boek een praktische inslag kon krijgen.
- Mijn familie en in het bijzonder mijn moeder, opa en vriend.
- En tot slot: alle docenten (en hun leerlingen), middenmanagers en schoolleiders met wie ik in de afgelopen jaren heb gewerkt, omdat zij door hun inzet hebben aangetoond dat het differentiëren in de les in het voortgezet onderwijs tot hele mooie resultaten leidt!

Meike Berben
Januari 2017